

SLOVO I RIJEČ

Svetozar Ritig

Svojstvo jezika je najveličanstveniji dar čovjeka, najveća zamisao i najviši vrhunac u njegovoj prirodi i naravi. Njime čovjek najvećma sublimira svoje biće i stiče najviše vrijednosti svoga života i cjelokupnog svoga bivanja.

Iz čovječjega jezika izvire njegova prosvijećenost, njegova kultura, njegov društveni život, njegova nauka i znanost, njegovo visoko vjerovanje i maštanje, njegova povijest. Po svojstvu svoga jezika, a to će reći svojega uma i razuma, čovjek iz crnice zemlje svojega planeta privređuje svoj svakidašnji kruh i obezbjeđuje životni opstanak sebi i svojem potomstvu, a svojom naukom, svojom znanošću, tehnikom i zanatima, svojom maštom i umjetnošću njegov se duh krili u vasionu bez kraja i granica.

Nema sumnje, da je čovjek najsavršenije biće na ovom planetu, a njegov jezik, mozak, govorni aparat: grlo, usta, glasnice — najsavršeniji instrumenat, koji ne proizvodi samo čulne zvukove za ljudsko uho, nego artikulira glasove, koji imaju čudesnu moć te otkrivaju misli, osjećaje, spoznaje njegova duha i spoznaje iz svijeta oko njega. U tjelesnom jeziku nalazi se život i isijava iskra ljudskog duha. On je most iz sfere materijalne u sferu mislenu, duhovnu. Kako se u ljudskom mozgu roje misli, tako se u ljudskom jeziku roje riječi. Jezik je ono, što si ti sâm. U svitanju tvojih spoznaja, u začecima tvoga ljudstva stajala je riječ. Tu riječ zvali smo nekoć i mi — za razliku od govorenja, govora — slovom, onako, kako je i danas zovu naši čakavci, i kako je zovu ostali Slaveni, kako ju je zvao veliki apostol slavenstva Konstantin-Ćiril, kada je prije puta u Moravsku počeo pisati besjedu evanđeosku »Iskoni bje slovo, i slovo bje u Boga, i Bog bje slovo«.

Etimolozi duljenjem korijena *k'lou- od slova izvode slavu — i u tom duljenju kao da do nas dopire jeka iz one davne,

pradavne davnine, kada se zahvaljujući s l o v u čovjek izdizao iznad svoje okoline, i kada se njegova slava, slava njegovih prvih pobjeda nad prirodom, od usta do usta, od koljena do koljena, od pokoljenja na pokoljenje širila govorom i govorenom riječju, s l o v o m.

Tek poslije, na jednom visokom, daleko poodmaklom stupnju, kada su tisuće i tisuće godina bile prohujale, koje su za sobom ostavile tragove u tajanstvenoj, umjetnički rađenoj keramici, u predmetima, koji su se mrtvacima davali za popudbinu, u tvarnim ostacima onoga, što su njihove misli smislile i što su njihove ruke izradile, čovjek je svoju živu riječ stao prenositi na kamen, na gipki papyrus, na glinene i voštane pločice, na čvrstu i glatku pergamenu. Stvorio je sredstvo, koje će njegov izraz nepomućen i čist čuvati kroz tisuće godina i najudaljenijem potomstvu objavljivati njegove misli i želje, njegova vjerovanja i njegove čežnje, njegove bojazni i njegove nade — i čudesan način, na koji ih je izricao, i kako se je sredstvima, kojima je raspolagao, služio da izrazi ono, što je želio izraziti.

Naš Staroslavenski institut stavio je sebi u zadatak, da nastavlja-jući i proširujući tradicije Staroslavenske akademije krčke ispituje jezik i književnost u razdoblju, koje je nama i ostalim Slavenima nekoć bilo zajedničko, i u razdoblju, koje je iza toga slijedilo, kada su u književnosti i u pisanim spomenicima na različnim našim područjima počeli do izražaja dolaziti živi elementi našeg narodnog govora, našega narodnog jezika.

Dali smo svojem časopisu ime S l o v o, da već u nazivu istaknemo, da ćemo u svojim ispitivanjima polaziti od onih davnih početaka, kada je s l o v o i za nas značilo r i j e č, i da ćemo tu našu i općeslavensku riječ ispitivati u književnosti i u javnom životu, i u sva tri oblika, u sva tri pisma, u kojima se ona od prvih početaka na našem tlu javljala.

U tom nastojanju rado ćemo pozdraviti svaku suradnju, koja bude dolazila iz zemlje ili iz inozemstva, kojoj će biti cilj da u našem časopisu na naučnoj osnovi i naučnim sredstvima objašnjava književne spomenike i književna i jezična i uopće kulturna pitanja iz naše starije prošlosti i iz prošlosti, koja nas je od IX stoljeća pa dalje kroz cijeli Srednji vijek — sada više, sada manje — vezala za ostale slavenske narode.